

ἐνηκοστός ἕκτος τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανών, ὅτι εἴ τι ἀποφασίσαι ὁ αἵρετός κριτής, <εἴ τε δίκαια> εἴ τε ἄδικα, τινὰς δὲν το χαλνᾶ, οὔτε ὁ πατριάρχης, οὔτε ὁ βασιλεύς. Μόνον γὰρ μὴ δὲν φανῇ ὁ αἵρετός κριτής, ὅτι διὰ πρόσωπον ἢ φιλίαν τοῦ ἐνός, ἢ ἔχθραν, ἔκρινε τὸ ἄδικον· τότε γὰρ ἐξανακρίνεται καὶ τοῦ αἵρετοῦ κριτοῦ ἡ ἀπόφασις.

2. Ὅμοίως λέγει καὶ ὁ ἑκατοστός εἰκοστός δεύτερος τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανών καὶ ὅποιος δὲν τον πείθεται, γὰρ ἔναι ἀφωρισμένος.

3. Ἐὰν εἶναι δύο αἵρετοὶ κριταὶ καὶ λέγει ὁ ἓνας ἀλλέως καὶ ὁ ἄλλος ἀλλέως, ἀναγκάζονται γὰρ κάμουνσι καὶ ἄλλον ἓναν αἵρετόν κριτὴν καὶ εἴ τι εἴπωσιν οἱ δύο, στέργει καὶ ὅχι τοῦ ἐνός.

4. Δὲν γίνεται αἵρετός κριτής, ἐὰν ὁμῶς [332] σουσι μόνον ἐκεῖνοι, ὅπου θέλουνσι γὰρ κριθοῦσι, ὅτι γὰρ στέργουσιν τὴν κρίσιν τοῦ αἵρετοῦ κριτοῦ, γὰρ ζημιώνεται καὶ τόσα, ἡγουρ ῥ' ἄσπρα, ἢ σ', ἐὰν οὐ δὲν εἶναι, ὅτι γὰρ παιδεύεται, ὅπου δὲν στέργει τὴν κρίσιν τοῦ αἵρετοῦ κριτοῦ, ὁμολογήσει δὲ ὅπου θέλει γὰρ κριθῇ, ὅτι γὰρ στέργει τὴν κρίσιν καὶ στανέω του, ὕστερον στέργει τὴν.

<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ> ρκα' — Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων καὶ πῶς κρίνεται ἡ ὑπόθεσις αὐτῶν.

1. Ὁ δὲ τέταρτος τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανών, ὁρίζει, ὅτι ἐπίσκοπον, ὅπου κατηγορήσουσι τινὲς ἀξιόπιστοι ἄνθρωποι εἰς τὴν κρίσιν τῆς Ἐκκλησίας, δύο ἐπίσκοποι κάμνει χρεῖα γὰρ ὑπᾶσιν γὰρ τον λαλήσουσι, γὰρ ἔλθῃ γὰρ ἀπηλογηθῇ, δι' τ' ἐκεῖνα ὅπου τὸν κατηγοροῦσι. Καὶ ἐὰν ἔλθῃ πάραντα καὶ δὲν ἀνηθῇ γὰρ ἐξεταχθῇ τὰς κατηγορίας, ἀμὴ ἐλεγχθῇ ψεύτης, εἴ τι πρόπει, κατὰ κανόνας καὶ νόμους, γὰρ τον παιδεύουσιν. Εἰ δὲ δὲν ἔλθῃ πάραντα, ἀμὴ ἀπορροεῖ τὴν δουλείαν του, ἕως τρίτου γὰρ τον λαλήσουσιν δύο ἐπίσκοποι καὶ ἂν οὐ δὲν τότε ἔλθῃ, ὥσπερ φανῇ τὴν Συνόδον γὰρ ἀποφασίσῃ καὶ αὐτῶν, στέργει, καὶ τίποτε δὲν ὠφελεῖται, ἢ δὲ κρίσις, ὅπου θέλει γὰρ γίνῃ εἰς ἱερομένον, γὰρ γίνεται καθαρὰ ἐξέθεσις¹ μετὰ ἀξιολόγων μαρτύρων· καὶ ὅταν μαρτυρήσουν, ἐὰν θέλουνσι, εἰς ἀφορισμόν, μήπως καὶ το κανόν ἐχθοπαθῶς ἢ διὰ ὁῶσα, τότε γίνεται, ὅταν το παρησιάσουν μεθ' ὅρκου, ἀπόφασί τους.

101

1604. Βεράτιον ὑπὲρ μ. Λαρίσης Λεοντίου, ἐν 76, σ. 87–97 καὶ ἐν 74, σ. 62–72.

«... 3. Τὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια, χωρὶς ἱεροῦ ὁρισμοῦ, οὐδεὶς δύναται γὰρ ἀπαλλοτριοῦν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Καὶ ἄνευ ἀδείας αὐτοῦ, οὐδεὶς δύναται γὰρ ἐπισκευάσῃ ἢ ἀνεγείρῃ ἐπὶ τῶν αὐτῶν θεμελίων, ἢ ἐμποδίσῃ αὐτά.

4. Αἱ ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια γίνονται διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ δικαστικῆς ἀδείας, ἄνευ τοῦ ἱεροῦ ὁρισμοῦ. Οἱ ὑπάλληλοι δὲν ἔχουνσι τὸ δικαίωμα γὰρ ζητῶσι πρόστιμον διὰ τὰ τοιαῦτα.

5. Εἰς τὰς συζεύξεις καὶ διαζεύξεις τῶν ραγιάδων, οὐδεὶς ἕτερος ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀναμηνύηται, ἐκτὸς τοῦ μητροπολίτου.

6. Ὅταν τις μοναχὸς ἢ κοσμικὸς ἐπὶ τῇ τελευτῇ του διορίσῃ τι, κατὰ τὸ θρησκευτικόν, γὰρ δοθῇ εἰς τὸν πατριάρχην, ἢ τὸν μητροπολίτην καὶ ἐπίσκοπον, οἱ ἐπὶ τούτῳ ρωμαῖοι μάρτυρες γὰρ ὦσι δεκτοὶ δυνάμει τοῦ σεριοῦ.

1. Ἴσως: ἐξέτασις ἢ ἐκθεσις.

7. Ὄταν τις τῶν ὑπὸ τὸν μητροπολίτην ἐπισκόπων, μοναχῶν, ἱερέων καὶ ἡγουμένων φωραθῇ πράττων ἐνάντια τῆς θρησκείας, νὰ τιμωρῇται κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν νόμον ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου μόνον.

8. Οἱ ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ μητροπολίτου ἐκτελοῦντες παρὰ νόμον συνοικέσιον ἱερεῖς καὶ ἐπίτροποί του, νὰ τιμωρῶνται κατὰ ἀξίαν.

9. Ὄταν ὁ μητροπολίτης ἢ τις τῶν ἐπισκόπων καὶ ἐπιτρόπων του ἔχῃ ἀγωγὴν ἀναγομένην εἰς τινα, πρέπει νὰ κρίνῃται εἰς τὸ βασιλικόν μου διβάνι ἐνώπιον τῶν βεζυράδων μου καὶ καρασκερίδων μου, καὶ ἐν τῷ καιρῷ διορίζεται ἡ κρίσις του εἰς τὸ βασιλικόν μου διβάνι, νὰ διορίζῃ ἐπίτροπον.

... 11. Τὰ ἐτήσια ρέσμι, τὰ ὁποῖα γίνονται ταχσῆλι, εἰσπράττονται ὑπὸ τῶν ραγιάδων, τὰ ἐλέη, τὸ ρέσμι τοῦ γάμου, τῶν μοναστηρίων, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀνάγονται εἰς τὸν μητροπολίτην, ὡς ἔκπαλαι εἴθισται καὶ κατὰ βεράτι, νὰ δίδονται ἀνεμποδίστως ...

13. Οἱ τῇ ἀδείᾳ τοῦ μητροπολίτου περιορχόμενοι ἱερεῖς εἰς τὰς οἰκίας καὶ ἐκτελοῦντες τὰ τῆς θρησκείας των, δὲν ἐμποδίζονται, οὔτε ἐνοχλοῦνται ...

15. Τὰ ἄρζια (ἀναφοραὶ) τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ συστήματος τῶν μητροπολιτῶν, τὰ ἐσφραγισμένα μετὰ τῆς βούλλας τοῦ πατριαρχείου, θέλει εἶναι δεκτὰ καὶ θέλει τοῖς γίνεται μουσααδὲς εἰς ὅλα τα ἀναγόμενα τῷ αἰνίῳ των προβλήματα ...

18. Κανεῖς ραγιάς ποτὲ ἀκουσίως νὰ μὴ βιάζεται πρὸς ἄνδρος νὰ ἐξομώσῃ ...

21. Τὰ ἀμπέλια, μπαχτζέδες, τσιφλίκια, χωράφια τῶν μοναστηρίων, καὶ ἐκκλησιῶν τοῦ ἀρχιερέως, τὰ εἰς αὐτὰ ἀπ' ἀρχῆς βακουφικὰ χωράφια, τζαμιά, πόλοι, ἀγιάσματα, πανηγύρια, τὰ εἰς μοναστήρια καὶ ἐκκλησίας βακουφικὰ οἶον σπήτια, ἐργαστήρια, μούλκια, πράγματα, μετροκά, ζῶα καὶ τὰ παρόμοια, νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν τοῦ μητροπολίτου ἀνενόκλητα.

22. Ὅποταν τις τῶν πασάδων, καδίδων καὶ ναῖτιδων, ἤθελε καταφεροθῇ κατὰ τοῦ μητροπολίτου, ἢ κατὰ τῶν ἐπισκόπων του, καὶ ζητήσῃ τὴν ἀλλαγὴν του, ἢ τὴν ἐξουσίαν του, ἂν δὲν διευκρινηθῇ τὸ πρᾶγμα, νὰ μὴ εἰσακούηται ...

23. Οἱ ραγιάδες, ζῶντες ἔτι, ὅ,τι ἤθελον διατάξωσι καὶ διορίσωσι νὰ δοθῇ εἰς πατριάρχην, μητροπολίτην, ἐπίσκοπον καὶ ἐκκλησίαν, μετὰ τὸν θάνατόν των, νὰ παραλαμβάνηται ἀπὸ τῶν κληρονόμων των, δυνάμει τοῦ σεριοῦ.

24. Τὰ λεγόμενα παρησιὰ καὶ πρόθεσις, ρέσμια τῶν ἀποθνησκόντων ραγιάδων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, νὰ παραλαμβάνωνται ἀπὸ τῶν κληρονόμων των, δυνάμει τοῦ σεριοῦ.

25. Οἱ ἐπίσκοποι, παππάδες καὶ λοιποὶ ραγιάδες, οἱ κατοικοῦντες εἰς καζάδες, ραχιέδες καὶ χωρία τῆς ἐπαρχίας τοῦ μητροπολίτου, νὰ δίδωσι τὸ ἐτήσιον ρέσμι πεσκέσι, ζαγάσι, κασαπγιέ, ἄσπρα ἐλέους, ἀγιασμοῦ, ζητείας, πανηγύρεως, τὸ ρέσμι τοῦ α', β', γ' γάμου, ἔτι δὲ ἐτήσιον κάθε σπῆτι ὑπανδρευμένου, νὰ δίδῃ ἀνὰ 12 ἄσπρα καὶ ἕκαστος παππᾶς ἀνὰ ἓν φλωρὶ ρέσμι τοῦ πατριάρχου καὶ πάλιν ἀνὰ 12 ἄσπρα καὶ ἀνὰ ἓν φλωρὶ ἐτήσιον ρέσμι τοῦ ἀρχιερέως.

... 30. Εἰς συζεύξεις καὶ διαζεύξεις καὶ κρισολογίας, ὅταν δύο ραγιάδες συμβιβάζωνται μεταξὺ των οἰκειοθελῶς, ἢ διὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἢ τοῦ ἐπισκόπου του καὶ κατὰ τὴν χρεῖαν, ὅπως ποτὲ ἀπαιτεῖ τὸ αἰνὶ των, ἐὰν ἤθελε καθυποβληθῶσιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἰς ὄρκον, ἢ δι' ἀφορισμοῦ παιδευθῶσιν, οἱ καδίδες καὶ ναῖτιδες νὰ μὴν ἐναντιώνωνται, οὔτε νὰ εἰσχωρῶσιν εἰς τὰ τοιαῦτα.

31. Παρὰ γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ μητροπολίτου, οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ παππάδες νὰ μὴν ὑπανδρεύουν ἀνθρώπους ἐναντίον τοῦ αἰνίου των.

32. Τοῖς ρωμαίοις ραγιάδες τρεῖς ἐπιτέτραπται ὁ γάμος. Λιὸ καὶ παρὰ νόμους νὰ μὴ γίνονται τετραγαμίαι, οὔτε τις ἔχων γυναῖκα, δύναται συγχρόνως προσπαλαβεῖν καὶ ἑτέραν. Ὅθεν οἱ τὰ ἐναντία εἰς τὸ αἰνί των πράττοντες παππάδες θέλει παιδεύονται κατ' ἀξίαν ἀνενοχλήτως.

33. Τῶν ἀποθνησκόντων ἀκλήρων ἐπισκόπων, παππάδων, κεσσίσιδων, καλογραιῶν, τὰ μετρητά, ἢ περιουσία, τὰ ἄλογα, τὰ κτήματα, καὶ ὅ,τι ἄλλο ἤθελον ἔχει ἀνήκουν ταῖς ἐκκλησίαις, ὁ μητροπολίτης καὶ οἱ διωρισμένοι ἐπίτροποί του, παραλαμβάνοντές τα διὰ λογαριασμὸν τοῦ ρέσμι πεσκεσίον· οἱ πεῖτουλμάλιδες, κασσέμιδες, μοντεβεληδες, μεβκονφατζίδες, ραζήριδες, βοῖβοδάδες, σουμπασίδες καὶ οἱ ἀνθρωποὶ των καὶ λοιποὶ πεῖτουλμάλιδες . . . νὰ μὴ προξενῶσιν ἐνόχλησιν.

. . . 37. Ὅστις τῶν ραγιάδων, ἀτακτῶν, ἤθελε παιδευθῇ δι' ἀφορισμοῦ πρὸς σωφρονισμόν του, κατὰ τὸ αἰνί των, νὰ μὴ ἐμποδίζηται ὑπὸ τῶν ζαμπιτάδων ἢ ἀποστολῇ καὶ ἀνάγνωσις τοῦ ἀφορισμοῦ.

38. Ὅποταν τις τῶν ραγιάδων, θέλων νὰ ἐκτελέσῃ παρὰ νόμον γάμον, εἴαν ἤθελεν ἀπέλθῃ καὶ εἰς ἄλλον τόπον, νὰ μὴ ἔχῃ τὴν ἄδειαν οὔτε νὰ εἶναι δεκτὸς εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν.

39. Ὅστις τῶν ραγιάδων ἤθελε ἀφαιρῶσαι τὸ ταῖτον μέρος τῆς περιουσίας του εἰς ἐκκλησίας, μοναστήρια, πατριαρχίαν, μητροπολίτην ἢ ἐπίσκοπον, οἱ ἐπὶ τούτῳ ρωμαῖοι μάρτυρες νὰ ᾧσι δεκτοὶ εἰς τὴν κρίσιν.

40. Ὅποταν τις ἐπίσκοπος, παππᾶς, καλόγηρος ἢ καλογραιᾶ, τῇ ἰδίᾳ τοῦ σερφίου, εἴαν ἤθελε κρατηθῇ ὑπὸ ζαπίτου, νὰ κρατῆται. Ἀλλὰ πρέπει νὰ κρατῆται ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου εἰς τὴν μητρόπολιν.

. . . 43. Μὴ θέλοντες τοῦ μητροπολίτου, ἀπ' ἐναντίας τῶν σουρουτίων, νὰ μὴ τῷ προστίθενται δυναστικῶς γιасаκτζήδες, οὔτε τῶν πολῶν φύλακες, οὔτε ἄλλοι τοιοῦτοι.

44. Τὸ κονάκι τοῦ μητροπολίτου νὰ μὴ ζητῆται ὑπὸ ἀσκέριδων, ἐχλιορφίδων καὶ τοιούτων, νὰ γίνῃ κονάκι αὐτῶν.

45. Ὁ μητροπολίτης νὰ μὴ ἐνοχλῆται διὰ τὴν βακτηρίαν τὴν ὁποίαν κρατεῖ εἰς χεῖράς του

Ἐπὶ τούτῳ, κατὰ τὰ σουρούτια, ἐξεδόθη τὸ παρὸν . . . βεράτι, διὰ νὰ εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἀνενόχλητος ὁ μητροπολίτης εἰς τὸ διενεργεῖν καὶ πράττειν ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, ἀνενοχλήτως, ἀπροφασίστως καὶ ἀδιστάκτως . . . ».

102

1605. Προνόμια ραγιάδων Θεσσαλονίκης, ἐν 33, σ. 2-7.

103

1606. Φιρμάνιον σ. Ἀχμέτ Α', ρυθμίζον φορολογικὰ προνόμια Θεσσαλονίκης, ἐν 33, σ. 2-7.

